

«Келісіді»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
Мектепке дейінгі және орта білім
комитетінің төрағасы

 М. Мелдебекова
«11» 09 2021 ж.

«Бекітемін»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
«Ұлттық тестілеу орталығы»
РМҚК директоры

 Д. Смагулов
«11» 09 2021 ж.

**Ұйғыр тілінде оқытатын мектептер үшін құқық негіздері
пәні бойынша мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттауға арналған
тест спецификациясы
(2021 жылдан бастап қолдану үшін)**

Тест спецификациясы келесі құжаттардың негізінде әзірленген:

– Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген (ҚР БҒМ 2020 жылғы 5 мамырдағы №182 бұйрығымен өзгертулер мен толықтырулар енгізілген) «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2017 жылғы 27 шілдедегі №352 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары;

– ҚР БҒМ 2019 жылғы 7 наурыздағы №105 бұйрығы мен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары.

Тестті әзірлеу мақсаты: Құқық негіздері пәні бойынша негізгі орта және жалпы орта білім беру оқу бағдарламаларын меңгеру дәрежесін анықтау.

Тест мазмұны: Тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: бірінші деңгейде - 5, екінші деңгейде – 6, үшінші деңгейде – 7 тапсырма.

Тестке жалпы білім беретін мектептерге арналған құқық негіздері пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқу материалдары енгізілген.

№	Бөлім	№	Мавзу	№	Мәхсәтліри
01	Дөләт вә хоқуқ		Дөләт вә хоқуқ тоғрилиқ асасий чүшәнчиләр. Қанун чиқириш, хоқуқлуқ мәдәнийәт, мәмликәт жәмийәтнің сәясий системисида;	01	хоқуқ бәлгүлирини хуласиләп, чүшәнчә бериш; хоқуқның функционаллық әһмийитини мисаллар арқилиқ йешиш хоқуқ системиси вә униң асасий элементлирини чүшәндүрүш (хоқуқ нормилири, саһа, ички саһа, хоқуқлуқ институт); дөләттики хоқуқ вә хоқуқлуқ мунасивәтнің асасий субъекти ретидә ениқлаш қазақстанлық жәмийәтнің сәясий жәмийәтнің асасий элементини ениқлаш
				02	нормативлик хоқуқлуқ актларның асасий элементлирини ениқлаш; нормативлик хоқуқлуқ актларның тәярлиниши, қобул қилиниши вә күчигә кириш процесини тәтқиқ қилиш қанунлик вә хоқуқлуқ тәртип

				чүшәнчилирини мисаллар билән чүшәндүрүш; қанунларни билиш вә уларни орунлинишиниң ижтимаий пайдисини чүшәндүрүш
	02	Ноқуқлуқ дәләт, пухралик Жәмийәт Қазақстан Жумһурийитидә ноқуқлуқ дәләт билән пухралик жәмийәтниң риважлиниши;	03	ноқуқлуқ дәләтниң принцилирини ениқлаш; дунявий тәжрибидики ноқуқлуқ дәләтниң мәзмуни вә функционаллик әһмийити тоғрисида билимини көрситиш Қазақстан Жумһурийитиниң сәсий ноқуқлуқ актлири (Қазақстан Жумһурийитиниң ноқуқлуқ сәясәт концепцияси, Қазақстан Жумһурийитиниң адәм ноқуқи саһасидики миллий иш һәрикәт плани концепцияси в.б) асасида ноқуқлуқ дәләтниң принциплириниң әмәлгә ашурулушини чүшәндүрүш
			04	конституциялик принциплар асасида пухралик жәмийәтниң элементлири билән институтлирини ажритиш; пухралик жәмийәтниң мәзмуни вә функционаллик һажәтлигини чүшәндүрүш Қазақстан Жумһурийити пухралик жәмийәтниң асасий функционаллик лик чүшәндүрүш; Қазақстан Жумһурийитиниң пухралик жәмийәт институтлири хизмитини баһалаш (Һөкүмәт әмәс уюмлар в.б)
	03	Адәм ноқуқлири чүшәнчиси Қазақстан Жумһурийитидә адәм ноқуқини қоғдаш	05	шәхсниң ноқуқлуқ мүмкинчиликлири көрситип, адәмниң ноқуқи вә азатлиқ чүшинигини чүшәндүрүш; адәм вә пухраларниң ноқуқлири вә азатлиғини топлаш (сәсий , пухралик, ижтимаий, ихтисадий вә мәдәний); Адәм ноқуқлири саһасидики хәлиқаралиқ һөжәтләрниң әһмийитини баһалаш (Адәм ноқуқлириниң һәммигә бирдәк декларацияси, Пухралик вә сәсий ноқуқлар тоғрилиқ хәлиаралиқ пакт, Ихтисадий, ижтимаий вә мәдәний ноқуқлар тоғрилиқ хәлиқаралиқ пакт) мисал кәлтүрүш арқилиқ Қазақстан Жумһурийитиниң адәм вә пухраниң ноқуқи вә азатлиғини қоғдаш механизмини чүшәндүрүш; азаматтардың қуқығын қорғайтын (адвокат, медиатор в.б) шәхсләрниң функциялири билән ноқуқлуқ мәртивисини ениқлаш Қазақстан Жумһурийитидики камаләткә толмиғанларниң ноқуқини қоғдаш механизмлирини жағдайлар мисалида чүшәндүрүш Қазақстан Жумһурийитидики

02	Ашкарә хоқук				мүмкүнчилики чәклик адәмләрниң хоқуқини әмәлгә ашуруш вә қоғдаш механизмлирини жағдайлар мисалида чүшәндүрүш
		04	Сот һөкүмнинң принциплири Сот системиси. Хоқук қоғдаш органлири	06	сот һөкүмнинң принциплирини асасий мисаллар кәлтүрүп чүшәндүрүш Қазақстан Жумһурийитиниң хоқук қоғдаш органлириниң функциялири вә хоқуклуқ мәртивисини ениқлаш сот системиси элементлирини ениқлаш вә уни графикалик түрдә көрситиш; 1судьялар мәртивиси вә уларниң хизмитиниң капаләтлигини ечип көрситиш
		05	Қазақстан Жумһурийитиниң конституциялик хоқук системиси Қазақстан Жумһурийитидики пухралик вә сайлаш	07	Конституциялик хоқук институтлирини хоқуклуқ норма системиси ретидә чүшәндүрүш; Конституциялик хоқукниң кайнар көзлирини ениқлаш вә улурниң вәзипилирини чүшәндүрүш (Конституция, Конституциялик қанунлар, Конституциялик Кеңәшниң актлири в.б) пухралик чүшәнчисини ечиш; 1қазақстанлик пухраликни елиш вә пухраликтин айрилишниң асасий вә нәқ мисаллар арқилиқ чүшәндүрүш Қазақстан Жумһурийити сайлиғучиларниң вә сайлаш процессиниң башқа субъектлириниң хоқуклири вә вәзипилирини ениқлаш
		06	Мәмурий хоқук системиси Мәмурий хоқук бузуш түрлири;	08	дөләтлик башкурушниң хоқуклуқ рәтлиниш алаһидликлирини графикалик жәдвал бойчә чүшәндүрүш Қазақстан Жумһурийитиниң мәмурий хоқук нормилириға бенаән адәмләрниң һәрикитини ениқлаш
		07	Экологиялик хоқук асаслири Йәр хоқуқи асаслири	09	экологиялик хоқукниң хоқуклуқ рәтләш чүшәнчисини чүшәндүрүш; экологиялик кодекс асасида башқиму экологиялик проблемиларни йешишниң хоқуклуқ йоллирини усунуш йәр хоқуқиниң хоқуклуқ рәтләш уқумини чүшәндүрүш; Қазақстан Жумһурийитиниң Йәр кодекси асасида йәргә мүлүк хоқуқи, пайдилиниш хоқуқи в.б хоқуқлар түрлирини ажритиш
		08	Жинаий хоқук системиси Жинаий хоқук бузушниң түрлири;	10	Жинаий кодексниң мәзмуни вә қурулумини ениқлаш; һәқиқий һаятлик әһвалларни жинаий хоқук мувапиқлаштуруш
				11	һәқиқий мисаллар арқилиқ жинаий тәтүр қилиқ билән жинайәтни жәмийәтлик ховуплуқ дәрижисини тәрипләш; 10.2.4.4 – камаләткә толмиғанларни

					жинай жавапкэрчиликкэ тартиш алаһидликлринини һоқуқлуқ әһвал мисалида ениқлаш Қазақстан Жумһурийитиниң жинай һоқуқ нормилириға бенаән адәмләрниң һәрикитини тәһлил қилиш
				12	йеникләштүрүлгән вә еғирлаштуридиған әһвалларни ениқлап жинай һоқуқ бузукчиликни баһалаш; адәмниң жинай жавапкэрчиликтин бошитилиши шәртлирини ениқлаш
				09	Қазақстан Жумһурийитиниң пәрихорлуққа қарши күрәш системиси Пәрихорлуққа һоқуқ бузуш үчүн жавапкэрчилик
				13	пәрихорлуққа қарши программилик - сәясий вә һоқуқлуқ актилериниң асасида қайдилрини чүшәндүрүш; һәқиқий әһвалларни тәһлил қилиш арқилиқ пәрихорлуққа қарши күрәш тоғрилиқ қанунниң асасий қайдилрини пайдилрини пәрихорлуққа һоқуқ бузушни башқа һоқуқ бузушчилик түрлиридин (қанунсиз пул елиш, алдаш) ажритиш; Қазақстан Жумһурийитиниң пәрихорлуққа қарши қанун нормилириға бенаән адәмләрниң һәрикитини тәрипләш
03	Шәхсий һоқуқ	10	Пухралик һоқуқ системиси вә униң асасий институтлири Пухралик һоқуқтики келишим-шәртләр вә вәзипиләрниң йәккә түрлири;	14	Қазақстан Жумһурийитиниң пухралик һоқуқиниң қайнар көзлирини чүшәндүрүш (Пухралик кодекс, қанунлар, қанунға тәәлуқ актлар, Пухралик кодексни толуктуридиған қайдиләр); пухралик һоқуқ принциплри мисаллар арқилиқ чүшәндүрүш; пухралик һоқуқ субъектлерини ениқлаш
				15	пухралик һоқуқ объектлерини уларниң бәлгүлири бойичә ажритишни билиш; нәқ мисал асасида шәхсий мүлүк әмәс һоқуқларниң алаһидлигини ениқлаш һоқуқлуқ әһвал мисалида келишим чүшәнчисини вә униң түрлерини чүшәндүрүш
				16	мисаллар кәлтүрүп, мүлүк һоқуқи чүшәнчиси вә униң асасий вакаләтлигини чүшәндүрүш; һоқуқлуқ әһвални (казусты) тәһлил қилип, мүлүк һоқуқини қоғдаш йоллирини көрситиш
				17	қанун терминлерини пайдилрини вәзипилик һоқуқниң мәзмунини ечиш ; вәзипиләрниң орунлишини тәминләш йоллирини һоқуқлуқ әһвални тәһлил қилип ениқлаш келишим-шәртниң алаһидә бәлгүлирини ечип, мәзмунини чүшәндүрүш; келишим-шәртниң асасий шәртлерини мисаллар арқилиқ чүшәндүрүш

				мираслиқ ҳоқуқниң ҳоқуқий рәтлиниш чүшәнчисини чүшәндүрүш; қанун вә вәсийәт бойичә мираслиққа егә болушни ажритиш
	11	Истималчилар ҳоқуқи тоғрилиқ қанун Истималчилар ҳоқуқиниң әмәлгә ашурулуши; Авторлиқ ҳоқуқ асаслири;	18	Қазақстан Жумһурийитиниң истималчилар ҳоқуқи тоғрилиқ қануниға бенаән ҳоқуқлуқ мунасивәтләр субъектлириниң ҳоқуқлири вә вәзипилирини ениқлаш; қанун терминлирини пайдилинип истималчиларниң ҳоқуқлирини қоғдаш йоллирини һәқиқий әһваллиқ мисаллар билән чүшәндүрүш жинаий, мәмурий, пухралиқ кодексларниң йәккә нормилирини пайдилинип, истималчилар ҳоқуқини қоғдаш механизмини чүшәндүрүш; һәқиқий мисалларни кәлтүрүш арқилиқ сатқучи (ишләп чиқарғучи) вә башқа иш орунлиғучилар (хизмәт көрсәткүчи) шәхсләрниң ҳоқуқи вә вәзипилирини ениқлаш авторлиқ вә қошумчә ҳоқуқларни ҳоқуқий рәтләш уқумини чүшәндүрүш; авторлиқ ҳоқуқ саһасида һәқиқий әһалларни йешишниң ҳоқуқлуқ йоллирини усунуш
	12	Аилә ҳоқуқи системиси. Аилә ҳоқуқиниң институтлири;	19	аиләвий мунасивәт саһасидики нормативлиқ ҳоқуқлуқ актларниң һажәтлигини чүшәндүрүш («Қазақстан Жумһурийитиниң нека вә аилә тоғрилиқ кодекс», «Қазақстан Жумһурийитиниң бала ҳоқуқлири тоғрилиқ қанун») Қазақстан Жумһурийитиниң аилилик мунасивәтлириниң ҳоқуқий рәтлинишиниң асасий уқумлири вә принциплирини чүшәндүрүш; һәртүрлүк һаятлик вақиәләрдә балилар ҳоқуқлириниң әмәлгә ешишини тәтқиқ қилиш
			20	Аилини аилә ҳоқуқиниң институти ретидә ениқлаш; әр-аялларниң йәккә вә мүлүк ҳоқуқлири вә вәзипилириниң мәзмунини мисаллар арқилиқ чүшәндүрүш житим балилар билән ата-аниниң ғәмхорлуғисиз қалған балиларниң ҳоқуқи ни қоғдаш формилирини ениқлаш алиментлиқ мунасивәтләрниң субъектлирини вә алиментлиқ мунасивәтләрниң пәйда болуш асаслирини ҳоқуқлуқ әһваллар мисалида ениқлаш

		13	Әмгәк системиси һоқуқиниң базилик нормилири	һоқуқи Әмгәк	21	Қазақстан Жумһурийити әмгәк мунасивәтлирини һоқуқлуқ рәтләшниң асасий чүшәнчилири вә принциплирини чүшәндүрүш; һәртүрлүк һаятлик әһвалларда әмгәк һоқуқлириниң әмәлгә ешишини тәтқиқ қилиш әмгәк һоқуқини тәминләш түрлириниң пайдилиғини һоқуқлуқ әһваллар мисалида баһалаш; камаләткә толмиғанларниң әмгәк һоқуқини әмәлгә ашурулушини тәтқиқ қилиш йәккә яки уюмлуқ әмгәк талашлирини қараштуруш механизмлирини һоқуқлуқ әһваллар мисалида ениқлаш
04	Иш жүргүзүш һоқуқиниң асаслири	14	Жинаий иш жүргүзүш һоқуқиниң асаслири Жинаий иш жүргүзүш һоқуқиниң институтлири;	иш	22	жинаий жәриянниң асасий вәзипилири вә қайдиллирини чүшәндүрүш жинаий жазалашниң әмәлгә ашуруш шәртлирини чүшәндүрүш
					23	жинаий жәриян сәбъектлирини ажритиш камаләткә толмиғанларниң қатнишиши билән жинаий һоқуқ бузуш ишлири бойчә иш жүргүзүш алаһиддиклирини ениқлаш
					24	Қазақстан Жумһурийитиниң Жиай иш жүргүзүш кодексиға асаслинип сот муһакимилириниң асасида билимини ижадий түрдә көрситиш Қазақстан Жумһурийити жуқарқи соти хизмитиниң һоқуқлуқ асаслирини ениқлаш
		15	Пухралик иш жүргүзүшниң асаслири Пухралик иш жүргүзүш һоқуқиниң институтлири;		25	пухралик жәриянниң асасий вәзипилири вә принциплирини тәһлил қилиш пухралик жәриянниң асасий вәзипилири вә принциплирини тәһлил қилиш; камаләткә толмиғанларниң пухралик жәриянға қатнишиши алаһидлигини ениқлаш тәләп қоюш шәртлирини чүшәндүрүш; тәләп қоюш әризини униң мәзмуни вә формисинға қоюлидиган шәртләргә асаслинип қураштуруш Қазақстан Жумһурийитиниң пухралик иш жүргүзүш кодексиға бәнаән сотниң ишни қараш асаси вә алаһиддиклири бойчә билимлирини ижадий түрдә көрситиш
		16	Мәмурий иш жүргүзүш һоқуқиниң асаслири мәмурий иш жүргүзүш һоқуқиниң институтлири		26	мәмурий жәриян чүшәнчисини вә униң вәзипә вә принциплирини чүшәндүрүш; мәмурий жәриянни әмәлгә ашурушниң һоқуқлуқ асаслирини ениқлаш мәмурий һоқуқ бузуш бойчә ишларни қараштуридиган вакаләтлик органларниң вакаләтлик һоқуқлуқ әһваллар мисалида ажритишни билиш мәмурий һоқуқ бузуш бойчә сотниң ишни

					қараш алаһидликлери тоғрилиқ билимлирини ижадий түрдә көрситиш
05	Хәлиқаралиқ хоқуқ	17	Хәлиқаралиқ ашкарә хоқуқи Қазақстан Жумһурийити – хәлиқаралиқ хоқуқ субъекти	27	хәлиқаралиқ ашкарә хоқуқ укумини чүшәндүрүш вә униң рәтләйдиған жәмийәтлик мунасивәтләр саласини ениқлаш Қазақстан Жумһурийити тонуған хәлиаралиқ хоқуқниң қайнар көзлири асасида Қазақстан Жумһурийитиниң хәлиқаралиқ хоқуқи вә вәзипилирини чүшәндүрүш; Қазақстан Жумһурийити пухралириниң чәт әлдә адәм хоқуқи, әмгәк мунасивәтлири, билим бериш саһалири бойичә хоқуқлирини әмәлгә ашуришини хәлиқаралиқ актлар асасида тәтқиқ қилиш
		18	Хәлиқаралиқ хоқуқтики адәм хоқуқлириниң қоғдилиши	28	һазирқи хәлиқаралиқ хоқуқтики адәм хоқуқлирини қоғдашни әмәлгә ашуридиған органлар вә уюмларни ениқлаш

Тест тапсырмаларының формалары:

Жабық формадағы бір дұрыс жауапты және ашық формадағы қысқаша немесе толық жауапты қажет ететін тест тапсырмалары.

Тест тапсырмаларының саны:

Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының саны – 18: бір дұрыс жауапты 10 тест тапсырмасы, контекст негізінде бір дұрыс жауапты 5 тест тапсырмасы, ашық түрдегі қысқаша немесе толық жауапты 3 тест тапсырмасы.

Тест тапсырмаларын орындау уақыты: Тестті жалпы орындау уақыты – 80 минут.

Жеке тест тапсырмаларының және барлық тесттің орындалуын бағалау:

Дұрыс орындаған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 10 балл.

Контекст негізінде дұрыс орындалған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 5 балл.

Ашық түрдегі дұрыс орындалған 1 тест тапсырмасына 0-ден 5 балға дейін, максималды – 5 балл. Барлығы – 15 балл.

Барлық тест бойынша жиналатын максималды балл – 30.

